

Martín Códax

OS SONS DA PEDRA
O KONSEL DO MESTRE MATEO

Programa

Códices medievais hispánicos de peregrinación

Códice Calixtino de la Catedral de Santiago, s. XII

- Ad Honorem
- Ad Sepulcrum Beati Iacobi
- Dum Pater Familias

Llibre Vermell de Montserrat, s. XIV

- Mariam Matrem
- Cuncti simus

Cantigas medievais: lírica galego-portuguesa

Vasco Gil, s. XIII

- Cavalgava noutro día per o caminho francês

Roi Fernandes de Santiago, s. XIII

- Quando eu vejo las ondas

Martín Códax, s. XIII

- Mia hirmana fremosa
- Ai Deus se sab' ora
- Mandad'ei comigo

Afonso X o Sabio, s. XIII

- Da que Deus mamou. Cantiga nº 77
- Santa María Strela do día. Cantiga nº 100
- Non é gran cousa. Cantiga nº 26
- De muitas guisas. Cantiga nº 58

Músicos

Fernando Olbés Durán, tenor

Ana Sánchez Barreiro, soprano

Paula Corujo Ferro, soprano

Miguel Ángel López Fariña, organistrum, fídulas

Roberto Santamarina Fernández, fídulas

Francisco Javier González Abraldes, laúde e arpa

Pedro Fraile Lucas, corneto e frautas

Roberto Sala López, frautas e chirimía

Andrés Díaz Pazos, frautas e chirimía

Philipp Copin, zanfona

Carlos Castro Roig, salterio, dulzema e percusión

Ciclo Os sons da pedra. O Ronsel do mestre Mateo

Neste, como en anteriores ciclos programados pola Vicerreitoría de Igualdade, Cultura e Servizos, co asesoramento do grupo Organistrum, quixemos expoñer uns contidos que se entrelacen co estudo dos instrumentos empregados xunto coas diferentes propostas interpretativas desenvolvidas no mundo medieval, popular e folk. Ningunha ocasión mellor para iso que a que viviremos neste abril e maio de 2022: cun simposio -Os sons da pedra- que xira ao redor dos instrumentos do círculo do Mestre Mateo; coa presenza de luthiers prestixiosos e outros de nova xeración ligados ao antigo proxecto dos instrumentos do Pórtico da Gloria, e cunha exposición con reproducións de distintos proxectos nados daquel de 1990 e desenvolvidos posteriormente desde os obradoiros das Deputacións de Lugo ou de Ourense.

O ciclo inaugúrase cun daqueles luthiers do proxecto primeiro, **Francisco Luengo**, á fronte do seu grupo Malandança. Non esquecemos que foi el quen desde o seu propio obradoiro construíu os instrumentos do Grupo de Cámara da Universidade, tarefas que prolongou e deu a coñecer con outras formacións e iniciativas por el creadas. Cun repertorio das Cantigas de Santa María de Afonso X, pon en práctica o soño de calquera intérprete: recrear o son do pasado. Como nos di Luengo: “Nese proceso interveñen diferentes factores: as partituras orixinais, con toda a información directa do compositor, en primeiro lugar; a información escrita, tratados, comentarios, cartas con referencias a veladas musicais e todo aquilo que nos diga algo relacionado cos distintos xeitos de facer música e o contexto no que se facía; e naturalmente, os instrumentos, que coas súas virtudes e defectos son os grandes mestres do intérprete.”

Pancho Álvarez buscou entre os ecos da música tradicional (panxoliñas, cancións de cego, de oficios, etc.) unha ponte crible e transitable co pasado. O que foi para el unha tese (a necesidade de unir tradición, oralidade e repertorio culto) defendida por estudosos tan solventes como Santiago Tafall, Filgueira Valverde, López-Calo, H. Anglés, e tantos outros desde hai máis de cen anos, o noso músico lévao á práctica como multi-instrumentista, cunha vocación e paixón que foi desenvolvendo desde a creación de *Na lúa*, ou *Mato congrio*; ata hoxe mesmo, integrado no prestixioso grupo de Carlos Núñez. A súa vocación como divulgador é loable, nun país como o noso, propenso a permanentes folclorizacións e variables pouco cribles. A súa calidade como instrumentista permítenos afondar nesa procura do gran soño do intérprete, agora coa recepción dun público desexoso de coñecer o seu pasado musical e disposto a acoller as propostas do noso “cego de Porriño”.

Outro dos nosos grandes valores presentes neste ciclo é **Pablo Carpintero**, experto construtor, intérprete de instrumentos “raros”, gaiteiro recoñecido e editor dun gran manual sobre

instrumentos galegos de impacto internacional. A súa capacidade como divulgador, ao lado de **Rosa Sánchez**, percusionista e cantante, leváranos por medio mundo, demostrando sempre que se pode compartir a calidade, o historicismo e a credibilidade, co aplauso e o atractivo do repertorio escollido: sempre ligado no seu caso á tradición galega e a esa sorte de arqueoloxismo musical. Esa curiosidade e esa capacidade impulsárono á creación dun museo de instrumentos populares realmente notable; e o que hoxe nos reúne e é digno de atención: a posta en práctica dun repertorio, cantando, matizando timbres, variantes, modelos, etc. Un notable caso de didactismo e de moita fe no propio traballo.

O grupo **Martín Códax** herda e dá continuidade -desde as primeiras tarefas de Miguel Angel L. Fariña ou de Fernando Olbés- aos grupos que traballamos, desde finais dos anos 70, na interpretación con instrumentos medievais; e, por suposto, sendo herdeiros e tamén artífices en continuidade de proxectos como os do Pórtico da Gloria que estamos conmemorando, cuxos instrumentos eles tamén tocaron por medio mundo. Outro mérito que non debemos obviar é a continuidade e fidelidade que souberon darlle á súa propia traxectoria, algo nada fácil se temos en conta a calidade dos seus compoñentes e a longa traxectoria de todos eles en distintas formacións e proxectos. Hoxe ofrécennos un programa de transición do Calixtino cara a música dos trovadores. En todo caso, non podo deixar de recordar a músicos deste grupo que se sentaron co que isto escribe durante tres décadas no atril de ao lado: Fernando Olbés, Miguel Ángel López Fariña, González Abrales... Sempre grandes recordos.

Pechamos o ciclo con outro dos grandes valores da nova xeración da musicoloxía española: **Antoni Madueño**, quizais o modelo máis parecido á miña propia traxectoria e experiencia: de estudos académicos, de doutoramento, proxectos sobre repertorios antigos e medievais, procura de intérpretes e de medios para poñelos a andar. Ao lado do encontro coa realidade intermediadora do instrumento: buscando reproducións, e facéndoo soar con gran calidade e con gran credibilidade. En 2015 Madueño crea o proxecto internacional *Esperando instrumentos durmidos*, que representa a candidatura UNESCO da Portada de Ripoll, co apoio do Consello de Europa: unha aventura baseada nun rigoroso programa de construción e interpretación de instrumentos medievais que o trouxo, directamente, polo Camiño de Santiago: desde Ripoll a Compostela.

Carlos Villanueva

Martín Códax

O grupo Martín Códax é un dos grupos galegos de referencia no estudo e interpretación de música medieval, especialmente dos séculos XII, XIII e XIV. O nome do grupo rende homenaxe a un dos máis notables representantes da lírica galego-portuguesa, o trobador vigués Martín Códax, sendo as súas sete cantigas parte do repertorio do grupo. Grazas a unha nova maneira de interpretar estes repertorios, fresca ao tempo que rigorosa, o grupo acadou un enorme recoñecemento dentro e fóra das nosas fronteiras.

Ao longo da súa traxectoria, o grupo ofreceu concertos en numerosos ciclos e festivais, tanto en Galicia como no resto de Europa: Festival Intercéltico de Cangas, Festa da Istoría de Ribadavia, Música Antiga nas Rúas de Compostela, ciclo de Concertos do Museo de Belas Artes da Coruña, Festival de Música Antiga de Palma de Mallorca, Festival de Música de Palencia, Conmemoración da Declaración de Cuenca como cidade Patrimonio da Humanidade, Auditorio Nacional de Madrid, Instituto Cervantes de Roma, Castell de Peralada, National Germanisches Museum de Núremberg, Festival Espazos Sonoros, Museo de Instrumentos de Berlín, Victoria & Albert Museum de Londres, ademais dos máis variados escenarios ao longo de toda a xeografía galega.

Ademais, o grupo colaborou en diversas ocasións coas editoriais galegas Galaxia e Xerais na difusión da literatura medieval. O grupo colaborou, tamén, moi estreitamente, coas adegas Martín Códax, nun intenso labor de fomento e difusión da cultura e da lírica medieval galego-portuguesa, así como coa Fundación Barrié, a través do proxecto expositivo *Pórtico virtual*, ofrecendo concertos en Berlín, Lisboa e Londres, sedes desta exposición itinerante.

En 2008, o grupo grava, para National Geographic International Channels, a música para unha serie de seis capítulos titulados *Codex Calixtinus, outra mirada ao Camiño de Santiago*, no refectorio do Pazo de Xelmírez.

Ao longo da súa traxectoria, o grupo editou catro CDs, *Por que trovar é cousa en que iaz...*, *Herru Sanctiagu*, *O viño da vida* e *Devotio*, este último gravado para o prestixioso sello Cantus.

En plena pandemia, o grupo participou nunha experiencia virtual, pioneira para o ECAI 2020 (24th Conference on Artificial Intelligence), que mereceu o premio na categoría de eventos, da V Edición Premios Paraugas_clúster de Comunicación de Galicia.

Concertos do ciclo

XOVES 28 DE ABRIL DE 2022
Malandança

MARTES 3 DE MAIO DE 2022
Pancho Álvarez

MARTES 10 DE MAIO DE 2022
Rosa Sánchez
Pablo Carpintero

MÉRCORES 18 DE MAIO DE 2022
Grupo Martín Códax

MARTES 24 DE MAIO DE 2022
Antoni Madueño
Kimiyo Nakako

Todos os concertos son ás 20:30 h no **Paraninfo da Universidade**.

